

Addendum

1. Eredienst en kerkmuziek

Eredienst

In onze erediensten, waarvoor de uiteindelijke verantwoordelijkheid ligt bij de kerkenraad, willen wij vieren dat wij samen gemeente zijn van Jezus Christus, de gekruisigde en opgestane Heer, die ons de weg naar de God van Abraham, Izaäk en Jakob heeft geopend.

Belangrijke elementen hierin zijn:

- De evangelieverkondiging in de context van onze tijd en samenleving
- De viering van de sacramenten: de Heilige Doop en het Heilig Avondmaal, dat openstaat voor wie van harte meeviërt en belijdt dat Jezus de Heer is.
- Kinderen mogen aan de hand van ouders toegroeien naar een volwassen geloof en op die weg delen in de sacramenten.
- De opbouw van het persoonlijk geloof.
- Toerusting en opwekking tot dienstbetoon in de wereld om ons heen
- Bemoediging van- en betrokkenheid met elkaar. De samenkomst als gemeente is van grote waarde. Om dit element te benadrukken, drinken wij zo eens in de zes weken met elkaar koffie na de dienst.

Huidige afspraken ten aanzien van de eredienst:

- Elke zondag komt de gemeente samen in de eredienst.
- Vijfmaal per jaar wordt het Heilig Avondmaal gevierd.
- De "gewone" diensten vinden plaats volgens een vastgestelde "Orde van Dienst".
- Deze "Orde van Dienst" wordt eveneens met een begeleidingsbrief van te voren verzonden aan predikanten van elders die een preekbeurt hebben. Overigens heeft deze "Orde van Dienst" voldoende mogelijkheden voor de predikant hier een eigen invulling aan te geven.
- Een aantal kerkelijke feesten krijgt in de eredienst bijzondere aandacht door uitvoering van speciale projecten die betrekking hebben op het kerkelijk feest.
- De organisatie van projecten zoals 40-dagen tijd, Advent, actie Dankdag, bloemen met Pasen enz. wordt gedaan door de kindernevendienst, de commissie bijzondere diensten in wisselende samenstelling, diaconie enz., in samenwerking met de predikant.

-Elke 1^e zondag van de maand, m.u.v. de zomermaanden, wordt een bijzondere dienst gehouden waarin een specifiek thema centraal staat. Deze dienst wordt samen met de predikant voorbereid door gemeenteleden (ouderen en jongeren) maar primair door de commissie bijzondere diensten (CBD) .

-De gemeentezang wordt meestal begeleid door orgelspel maar in de dienst kan de cantorij, een koor, het muziekkorps of een band optreden.

-Ter ondersteuning van de eredienst wordt in beide kerken een beamer gebruikt. Eind 2020 is er een camera installatie in de Koepelkerk geïnstalleerd, zodat via livestream de diensten vanuit deze kerk bekeken kunnen worden op You Tube.com.

-De gemeente gebruikt in de eredienst het 'Liedboek, zingen en bidden in huis en kerk' en daarnaast liederen uit andere bundels.

-De gemeente volgt de kleuren van het kerkelijk jaar wat tot uitdrukking komt in de kleuren van de antependia, van de stola's en soms ook een bloemstuk in de vorm en kleur van het kerkelijk evenement.

-De Heilige doop wordt bediend in de eredienst op aanvraag van de ouders op een afgesproken datum.

-De erediensten en dan met name de bijzondere diensten worden geëvalueerd in de kerkenraad.

-De erediensten zijn voornamelijk in de Nederlandse taal. Twee maal per jaar wordt er een dienst in het Fries gehouden en incidenteel kan er een lied of een tekst in de Friese taal worden gebruikt.

Waar willen we de komende tijd aan werken:

Meer bekend maken waar, wanneer en met welk thema de eredienst wordt gehouden door gebruik te maken van Facebook, de website, media, en flyers.

Proberen betrokkenheid ouders en kinderen te stimuleren tot niet alleen het bijwonen van de eredienst maar ook een bijdrage te leveren in het organiseren van de eredienst door b.v. de schriftlezing te laten doen door gemeenteleden.

Wat willen we bereikt hebben in 2027:

Door doelgroep diensten grotere betrokkenheid realiseren, zowel van ouderen als jongeren, door verhoging van de gastvrijheid en het organiseren van activiteiten die laagdrempelig zijn; de gemeente en haar gasten moeten zich thuis voelen.

Kerkmuziek

Orgels

In 2015 is de restauratie van het orgel in de Koepelkerk afgerond . Het orgel in de Kruiskerk zal worden gerenoveerd na verbouw van de Kruiskerk tot MFC, zodat onze gemeente in de toekomst weer over twee kwalitatief goede orgels met veel mogelijkheden blijft beschikken.

Organisten

Er zijn 5 organisten die onderling een rooster van dienst opstellen.

Een van de organisten is eerste aanspreekpunt. Alle vijf organisten zijn ervaren en zijn uitstekend in staat de gemeente te begeleiden in de eredienst.

De KRM bieden, indien gewenst door de organisten, de mogelijkheid zich verder te bekwamen en faciliteren in middelen welke de uitvoering ten goede komt.

Koren

Voor ondersteuning van de Eredienst kan vanuit het dorp een beroep worden gedaan op de cantorij Belcanto, de Bliid Boadskip Sjongers en muziekkorps Opmaat.

2. Diaconaat

1. Het dienstwerk van de diakenen

(Kerkorde Ordinantie 3 artikel 11 versie december 2019):

1. Tot opbouw van de gemeente met het oog op haar dienst in de wereld is aan de diakenen toevertrouwd

- de ambtelijke tegenwoordigheid in de kerkdiensten;*
- de dienst aan de Tafel van de Heer;*
- het mede voorbereiden van de voorbeden;*
- het inzamelen en besteden van de liefdegaven;*
- het toerusten van de gemeente tot het vervullen van haar diaconale roeping;*
- het verlenen van bijstand, verzorging of bescherming aan hen die dat behoeven;*
- het nemen of ondersteunen van initiatieven die gericht zijn op het bevorderen van het maatschappelijk welzijn;*
- het dienen van de gemeente en de kerk in haar bemoeienis met betrekking tot sociale vraagstukken en het aanspreken van de overheid en de samenleving op haar verantwoordelijkheid dienaangaande;*
- en zo zij daartoe geroepen worden, het dienen van de kerk in of vanwege de meerdere vergaderingen.*

2. Aan de diakenen is bovendien toevertrouwd, tezamen met de diaconale rentmeesters de verzorging van de vermogensrechtelijke aangelegenheden van de diaconie

Als Diaconie trachten wij oog te hebben voor de nood in de wereld, dichtbij en ver weg.

Wij willen solidair zijn met, en dienstbaar zijn aan mensen in nood, om zo een teken te zijn van hoop en verwachting. Op die manier inspireren wij elkaar en anderen.

Het is de taak van de Diaconie om de gemeente hiertoe op te wekken en hen hierin voor te gaan.

De Diaconie zamelt hiertoe de gaven in en geeft hieraan een bestemming.

De Diaconie geeft hulp en ondersteuning aan hen die daar om vragen, waar mogelijk in samenwerking met bestaande instanties.

De Diaconie geeft vorm aan ideeën en betreft hierin waar mogelijk de gemeenteleden in de uitvoering hiervan, zowel jong als oud.

De te onderscheiden deelterreinen:

- A. De dienst dichtbij in Nederland; hulp geven aan mensen die dat nodig hebben in de eigen omgeving en elders in Nederland.
- B. De dienst dichtbij in de eigen gemeente en het eigen dorp.
- C. De dienst ver weg in de wereld; hulp geven aan mensen die dat nodig hebben waar dan ook in de wereld, in samenwerking met het werelddiaconaat.

De activiteiten van de deelterreinen A, B en C zijn verdeeld over een heel jaar, en komen ook ieder jaar terug.

2. Taakuitvoering

De eigen omgeving en in Nederland;

- Steunaanvragen binnenlands diaconaat.
- Hulp geven in situaties die verder op ons pad komen.

De eigen Gemeente;

- Het meewerken aan de eredienst en eventueel rouw- en trouwdiensten.
- Het inzamelen van de gaven tijdens de eredienst en het verzorgen van het avondmaal.
- Het bijwonen van de diaconie- en kerkenraadsvergaderingen.
- Het afvaardigen van een vertegenwoordiger naar het moderamen.
- Het regelen van vervoer naar de kerkdiensten voor wie daar om vragen.
- Het organiseren van een inzamelingsactie voor de voedselbank.
- Het organiseren van ontspanningsavonden voor alleen gaanden en ouderen (65+).
- Het organiseren van een kerstviering voor alleen gaanden en ouderen (65+), in samenwerking met de Vrouwenverenigingen.
- Het verzorgen van een attentie rond Pasen voor mensen/gezinnen in eigen gemeente en dorp die extra aandacht kunnen gebruiken.
- Het verzorgen van de jaarlijkse attentie (kerstbrood) op 31 december aan alle weduwen in eigen dorp
- In samenwerking met de kerkrentmeesters opstellen van het collecterooster.
- Beheer en verantwoording van de diaconale financiën.
- Het beheren van de legaten:
  - *) Het Ds. Van Eyck van Heslingafonds. Dit fonds levert een financiële bijdrage aan de attentie rond Pasen.

*) Het Brouwersfonds. Dit fonds levert een financiële bijdrage aan de attentie op 31 december aan de weduwen in eigen dorp. Deze attentie bestaat in ieder geval uit een kerstbrood.

Ver weg in de wereld;

- Het inzamelen van de gaven voor werelddiaconaat.
- Het organiseren van projecten, waarmee de gemeente wordt gestimuleerd om te geven aan vooraf te stellen doelen.
- Inspelen op de actuele nood in de wereld.

3. Organisatie en veranderingen

De in het vorige beleidsplan aangegeven organisatorische wijzigingen zijn geheel doorgevoerd. Voor de komende beleidsperiode worden geen belangrijke organisatorische wijzigingen verwacht.

- Voor het inzamelen van het benodigde geld worden er regelmatig collectes gehouden tijdens de erediensten. Dit zijn collectes voor de Diaconie en collectes overeenkomstig het collecterooster van Kerk in Actie welke worden afgedragen.
- Van deze opbrengsten worden o.a. de maandelijks vast te stellen giften betaald.
- Naast de collectes wordt er bij de leden van de Protestantse Gemeente Berltsum een VVDB (vaste vrijwillige diaconale bijdrage) geïnd. Het streven is om alle gemeenteleden van de Protestantse Gemeente Berlikum hiervoor te winnen.

4. Overzicht bemensing en te verwachten kosten

De Diaconie acht het huidige aantal diakenen van 4 passend bij de taakinvulling die de Diaconie voor ogen staat. Hierin worden geen wijzigingen voorzien.

De Diaconie verwacht niet dat er extra kosten moeten worden gemaakt.

5. Zending en missionair werk

Zending

Het Zendingswerk is vanaf 2019 een onderdeel van het Diaconaat geworden.

Voor de Zending komt nu nog geld binnen via de vaste vrijwillige Zendingsbijdrage, busjes bij de uitgang van de kerk, collecten en giften.

De collecten voor de zending, zoals opgenomen in het collecterooster van Kerk in Actie, worden rechtstreeks afgedragen.

Er is in het najaar een zendingszondag. De organisatie is in handen van de diaconie.

Missionair werk

Actieve evangelieverkondiging op de traditionele wijze aan mensen die niet bij de kerk of het geloof betrokken zijn, past niet in de aard en de structuur van onze gemeente. Het missionaire werk wordt vooral bepaald door het zoeken naar mogelijkheden om met buiten- en randkerkelijken in een soort groepsverband in contact te komen en op allerlei wijzen te laten merken wat ons beweegt. Doorgeven wat onszelf beweegt is niet denkbaar zonder te willen verstaan wat anderen beweegt. Dat neemt niet weg dat we in het kader van het christelijke geloof niet menen de waarheid in pacht te hebben maar wel geloven door Hem die de Waarheid is, aangeraakt te zijn. Met andere woorden, de spanning blijft bestaan

tussen missionair zijn en in dialoog zijn met hen die niet geloven. Maar we zijn in gesprek vanuit het vertrouwen dat de genoemde Waarheid een eigen weg baant, zowel bij de ander als bij onszelf. Dit geldt ook voor de ontmoeting met anders gelovigen. De kerkenraad verricht in samenwerking met de gemeente hierin een actieve rol.

Mogelijkheden om buiten- en randkerkelijken te ontmoeten zijn momenteel de scholen, de kerstnachtdienst, het kinderkerstfeest, de openluchtdienst, de laagdrempelige diensten van de Commissie Bijzondere Diensten, de kinderdiensten en de koffiemorgen voor ouderen.

Belangrijk hierbij is dat deze activiteiten op aansprekende wijze onder de aandacht van alle dorpsgenoten worden gebracht.

3.Samenwerking tussen gemeenten

Er zijn vier verbanden waarbinnen onze gemeente samenwerkt met andere gemeenten: de 'Classicale Vergadering', de 'Werkgemeenschap van predikanten', 'de samenwerking met de plaatselijke Doopsgezinde gemeente' en de uitwisseling met de Duitse streekgemeenten rondom Schwichtenberg.

1.De Classicale Vergadering

Onze Protestantse Gemeente Berltsum maakt deel uit van de Classis Friesland. Adviseur van de classis is de classispredikant, ds. Wim Beekman. Er is een kerkenraadslid met bijzondere opdracht afgevaardigd naar de classicale vergadering.

Naast een aantal bestuurlijke taken is de classicale vergadering een plek waar afgevaardigden van de verschillende kerkelijke gemeenten uit de regio elkaar ontmoeten, om hier zorgen te delen, ervaringen uit te wisselen en zich gezamenlijk te laten uitdagen tot het gaan van nieuwe wegen. De classicale vergadering heeft tot taak het bevorderen van de onderlinge verbondenheid tussen de verschillende gemeenten en het stimuleren van de onderlinge samenwerking. Door de classis worden ook de afgevaardigden naar de generale synode benoemd.

2.De werkgemeenschap van predikanten

De classis Leeuwarden is onderverdeeld in een aantal werkgemeenschappen van predikanten. De predikant van onze gemeente maakt deel uit van de werkgemeenschap Stiens/Wirdum. Samen met de predikanten en de kerkelijk werkers van de hierbij behorende gemeenten komen zij eens in de zes weken bij elkaar. De voornaamste taken van de werkgemeenschap zijn het bevorderen van de saamhorigheid en de gezamenlijke bezinning

van de predikanten, de onderlinge opbouw van het geestelijk leven van de predikanten, de pastorale zorg voor elkaar en gezamenlijke studie. In de werkgemeenschap komt het gemeentelven ter sprake in de vorm van bezinning en uitwisseling van ervaringen. Soms kan dat tot incidentele samenwerking tussen gemeenten leiden.

***) Cluster**

Binnen de werkgemeenschap Stiens/Wirdum bestaat het zogenaamde cluster. Dit is een samenwerkingsverband tussen de gemeenten van Dronryp, Menaam, Bitgum e.o. en Berltsum.

De predikanten en kerkelijk werkers van deze gemeenten komen zo'n acht keer per jaar bijeen.

Verder is er een jaarlijkse ontmoeting van jeugdouderlingen en een gezamenlijk overleg van moderamenleden. Vanuit het cluster worden regionale activiteiten georganiseerd, zoals een gezamenlijke viering van Hemelvaartsdag, een gesprekskring en een spirituele wandeling."

3.De samenwerking met de plaatselijke Doopsgezinde gemeente.

De Protestantse gemeente Berltsum heeft een samenwerkingsverband met de Doopsgezinde gemeente te Berlikum.

Deze samenwerking komt tot uitdrukking in het houden van oecumenische erediensten op 2^e Paasdag en 2^e Kerstdag. De tentdienst en de Kerstnachtdienst worden eveneens met de Doopsgezinde gemeente gevierd.

4.Commissie Schwichtenberg

Commissie Schwichtenberg is een werkgroep die zich ten doel stelt contacten te onderhouden, met de kerk van Schwichtenberg en omgeving in Mecklenburg, in de vorm van persoonlijke en schriftelijke contacten.

We willen graag meeleven met bijzondere gebeurtenissen in elkaars gemeenten. Dit kan o.a. door het brengen van een wederzijds bezoek.

3. Kerk en Israël

De Protestantse kerk is deel van Gods wereldwijde kerk, waarin protestanten een eigen plaats innemen. Daarbij weten wij dat Gods kerk in Israël wortelt en laten we ons leiden door de Schriften die wij met elkaar delen. Wij kunnen niet bestaan zonder een diepe verbondenheid met het Joodse volk.

4. Vrouwenvereniging

Dorcas:

Centraal staat onderling contact en samenzijn als christelijke vrouwen.

Dit samenzijn heeft als uitgangspunt het lezen uit de Bijbel bij aanvang en de avond wordt verder op verschillende manieren ingevuld.

5. Ochtendontmoetingsgroep

Vier keer per jaar is er voor de 55+ers een ontmoetingsochtend, meestal genoemd de koffiemorgen. Deze wordt, namens de kerkenraad, georganiseerd door een tweetal leden van de groep. De leiding berust dan bij één van hen. Er wordt een onderwerp aan de orde gesteld, ingeleid door een spreker, soms is er een diaprojectie, een film of nog iets anders. Het belangrijkste doel van de bijeenkomsten is de versteviging van de onderlinge band. Er wordt dan ook ruim tijd genomen voor koffie en gesprek.

Alle inwoners van 55 jaar en ouder uit Berltsum, Wier en directe omgeving, ongeacht hun achtergrond of geloof, zijn welkom op de bijeenkomsten.

6. Communicatie (de "PR" van onze gemeente)

Website

Gebruik wordt gemaakt van de in 2020 vernieuwde website www.pgberltsum.nl.

Kerkbrief

Eén keer per veertien dagen komt er een nieuwsbrief uit, die via de e-mail wordt verspreid.

Kerkblad

Zes keer per jaar wordt het kerkblad uitgegeven. Dit kerkblad, "Tsjerkelûden", heeft een eigen redactie.

Verder wordt ook Facebook gebruikt, www.berlikum.com, en de dorpskrant "Op de Roaster".

Financiën en beheer

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de huidige financiële positie van de PG Berltsum beschreven, nadat in de afgelopen beleidsperiode ingrijpende besluiten uitgevoerd zijn. De noodzaak hiervoor waren de sterk oplopende exploitatie tekorten in deze periode. Op personeelsgebied is de predikantsplaats teruggebracht van 1 naar 0,7 fte in 2021. Na ingebruikname van het MFC wordt de kostersformatie teruggebracht. Het gebruik van de gebouwen is door het inroosteren van de vergaderingen en overig gebruik zoveel mogelijk geoptimaliseerd waardoor de kosten lager werden. De pastorie aan de Tsjerkestrjitte is sinds 2013 verhuurd aan een derde. De huidige financiële positie is in rustiger vaarwater terecht gekomen. In 2013 is voor een periode van 3 jaar een jeugdwerker aangesteld voor 0,5 fte en deze aanstelling is inmiddels overgegaan naar onbepaalde tijd. Het achterstallig onderhoud aan de gebouwen is weggewerkt.

In 2013 is het volgende besluit genomen:

De Kruiskerk wordt verkocht aan de gemeente Waadhoeke en de opbrengst wordt als renteloze lening verstrekt aan de Stichting Gebouw van het op te richten MFC. Dit alles onder de volgende voorwaarden:

- 1. Dat de totale financiering van het MFC gegarandeerd is*
- 2. Dat de procedure van het vastleggen van de kerkdiensten in de grote zaal van het MFC is vastgelegd in een overeenkomst*
- 3. Dat de exploitatie van het MFC en de daarmee verbonden kosten voor de Protestantse Gemeente Berltsum in overeenstemming zijn met het rapport van de werkgroep (juli 2013)*
4. Dat het aantal bestuursleden, dat de Protestantse Gemeente Berltsum levert voor de Stichting Gebouw en de Stichting Exploitatie van het MFC is vastgelegd in een overeenkomst.

Uitgangspunten voor deze beleidsperiode

In deze beleidsperiode staat de verdere uitwerking van het MFC centraal. Indien dit gerealiseerd wordt, heeft dit per saldo voor de jaarlijkse exploitatie voor de PG Berltsum geen gevolgen. Voor het gebruik van de kerkzaal en consumpties wordt een jaarlijkse huur betaald. De kerkelijke vergaderingen en bijeenkomsten worden dan gehouden in het MFC.

- Kerkdiensten zullen net als nu in zowel de Koepelkerk als straks in het MFC worden gehouden, zoveel mogelijk om en om. Het Centrum zal gebruikt worden voor uitvaarten en bijeenkomsten op verzoek van derden.

- De kosten/beheerder functie wordt na de realisatie van het MFC teruggebracht tot 0,5 fte.. De inzet van een groot aantal vrijwilligers blijft net zoals de voorgaande beleidsperiode nodig.
- De predikantsplaats wordt teruggebracht naar 0,7 fte mede op grond van het ledenaantal en de financiële positie. Het pastoraat wordt ondersteund met een jeugdwerker voor 0,5 arbeidsplaats.
- **Het verloop van leden**

De daling van het ledenaantal heeft zich verder doorgezet in de afgelopen jaren en zal zich volgens de algemene trend in de kerk verder doorzetten. Momenteel zijn er ca. 750 leden. De daling in het kerkbezoek zet zich sterker door. Meer dan voorheen moeten we ons realiseren, dat kerk-zijn zich niet weerspiegelt in uitsluitend kerkbezoek maar ook in andere aspecten van onze kerk. De komst van het MFC geeft daaraan veel meer ruimte waardoor de kerkelijke betrokkenheid zich zal kunnen stabiliseren en mogelijk versterken.

Verwacht wordt een lichte groei in het inwonertal van Berltsum, in verband met enkele nieuwbouwprojecten.

Conclusies en actiepunten

- De realisatie van het MFC biedt kansen de betrokkenheid van de jongeren en jeugd te versterken en daarmee ook van de ouders.
- De daling van het ledenaantal zal zich verder doorzetten conform de landelijke trend.

Het verloop van de Vaste Vrijwillige Bijdragen

In de vorige beleidsperiode is de kentering zichtbaar geworden, dat de totale Vaste Vrijwillige Bijdrage daalt. Deze daling zal zich verder doorzetten. We verwachten, dat de kerkelijke betrokkenheid van jongeren en jeugd en daarmee hun ouders door de komst van het MFC zal stabiliseren.

Conclusies en actiepunten

- De kerkelijke betrokkenheid van de jongeren, jeugd en hun ouders zal speerpunt moeten zijn voor een hogere VVB. Deze groep heeft een gemiddeld beperkte hoogte van de VVB. De komst van het MFC zal hier een positieve invloed op hebben, evenals de inzet van de jeugdwerker.
- De pastorale zorg voor de ouderen van onze gemeente zal ook een goed aandachtspunt moeten blijven.

Het verloop van de opbrengsten uit collecten en kerkbezoek

Het kerkbezoek in beide kerkgebouwen daalt. De wekelijkse telling in beide kerken geeft geen duidelijke trend aan voor voorkeur van een gebouw. Eerder lijkt een meer traditionele dienst meer bezoekers te trekken dan bijzondere. Een andere trend is wel, dat bijzondere diensten meer mensen trekt, die minder frequent de traditionele diensten bezoeken. Feit blijft wel, dat de daling van de collecteopbrengsten zich verder doorzet. Met hulp van de sociale media zal het kerkbezoek bij jongeren en jeugd gestimuleerd moeten worden. Voor de beleidsperiode wordt sterk ingezet op live uitzendingen via streaming mede als gevolg van de huidige coronacrisis.

Sinds 2019 is het mogelijk via Givt-app een collectebijdrage te doen. Dit zal in de beleidsperiode sterker onder de aandacht worden gebracht.

Conclusies en actiepunten:

- De dankstond collecte en de collecten met Pasen en Eindejaar zullen meer onder de aandacht worden gebracht met een bijzondere dienst of activiteit.
- Evaluatie van het collecterooster in samenhang met de geplande diensten ten gunste van de eigen kerkcollecten.
- De huidige toename van live-uitzendingen vraagt om nieuwe manieren om te geven aan collecten. De mogelijkheden om dit vanuit huis te doen zullen meer onder de aandacht worden gebracht.

Organisatiekosten

Organisatiekosten zijn kosten welke niet vallen onder de salariskosten, kosten landerijen en kosten van gebouwen.

Organisatiekosten zijn een relatief klein deel van de totale kosten.

De kerkrentmeesters zullen alle posten doorlichten op mogelijke bezuinigingsmaatregelen.

Conclusies en actiepunten:

- Er zijn beperkte mogelijkheden om op de organisatiekosten te bezuinigen. Dit neemt niet weg dat de kerkrentmeesters alle posten nog eens zullen doorlichten op bezuinigingsmaatregelen.

Fondsen en voorzieningen

Fondsen bestaan uit (geld)middelen, die in het verleden gevormd zijn met een bepaald doel, soms in de vorm van een notarieel vastgelegd legaat van een overleden kerklid. Een aantal fondsen hebben een geormerkte bestemming en mogen alleen voor het doel worden gebruikt waarvoor het fonds gevormd is. Per fonds is dit aangegeven.

Voorzieningen worden gevormd ten laste van de jaarlijkse exploitatie voor kosten, die zich niet jaarlijks voordoen. De voorzieningen van onze gemeente bestaan uit onderhoudsvoorzieningen voor groot onderhoud.

Onze gemeente heeft de volgende fondsen.

Restauratiefonds Koepelkerk

Het eigen restauratiefonds is gevormd als dekking voor het eigen aandeel in de kosten van grote restauraties aan de Koepelkerk. Aangezien de Koepelkerk jaarlijks goed onderhouden wordt, is een grote restauratie in deze beleidsperiode niet te verwachten. Wel is groot onderhoud aan de lantaarn te verwachten.

Annigje Hagerfonds.

Dit is een geormerkt fonds waarbij de legataris heeft bepaald, dat de baten van het legaat besteed moeten worden aan de Koepelkerk of het Centrum. De opbrengst van dit fonds wordt jaarlijks bijgeschreven op dit fonds. De beleggingen bestaan uit landerijen, effecten en liquide middelen.

Orgelfonds

De gelden in dit geormerkte fonds zijn deels gevormd uit subsidies ten behoeve van de restauratie van het Mitterreitherorgel in de Koepelkerk en deels uit een besluit van destijds de Gereformeerde Kerk voor de fusie.

Fonds afkoopsommen onderhoud graven.

Dit fonds bestaat hoofdzakelijk uit vooruitbetaalde onderhoudskosten van graven op het kerkhof op basis van langlopende contracten tot 25 jaar.

Dit fonds heeft een geormerkte bestemming en zal voor het genoemde doel worden gebruikt.

Verjaardagsfonds.

De opbrengst van de verjaardagsbijdragen worden evenals voorgaande jaren 50/50 besteed aan een kerkrentmeesterlijk doel en een door de commissie verjaardagsfonds gekozen diaconaal doel.

Onderhoudsvoorzieningen

Onderhoudsvoorziening Koepelkerk

Voor de komende beleidsperiode is voor het onderhoud van de Koepelkerk een subsidie toegekend van 60% van de onderhoudskosten, echter wel met een maximum zodat het feitelijk weer ca 50% blijft. Met subsidieaanvragen bij andere fondsen zal dit percentage omhoog gebracht worden, evenals dit de afgelopen jaren steeds het geval is geweest. Toch zal jaarlijks dit fonds gevoed moeten worden met een eigen aandeel in het onderhoud van de kerk. Dit is begroot op 30%.

Onderhoudsvoorziening overige gebouwen

De verbeterde exploitatie en het uitgevoerde achterstallig onderhoud geven een goed uitgangspunt voor een jaarlijkse toevoeging aan deze fondsen. Per gebouw wordt bepaald welk bedrag gereserveerd wordt voor toekomstig groot onderhoud, dit op basis van een reële inschatting van de kosten.

De bouw van het MFC kan na een lange weg van start gaan in de loop van 2021, zodat het in 2022 in gebruik genomen kan worden.

Conclusies en actiepunten

- De onderhoudsvoorzieningen jaarlijks te voeden met geld uit de exploitatie zodat toekomstig onderhoud daaruit gepleegd kan worden.
- Per gebouw de jaarlijkse kosten en opbrengsten van gebouwen beoordelen en mogelijk besluiten te nemen tot een herbelegging. Noodzakelijke aanpassingen uitvoeren ten behoeve van de huurders/gebruikers van de gebouwen ten laste van de onderhoudsvoorziening om huuropbrengsten zeker te stellen.

De financiële administraties

Conclusies en actiepunten:

- De financiële administratie verder optimaliseren zodat de daaruit afgeleide rapportage eenvoudiger kan worden opgesteld. Verdergaande automatisering past in de huidige ontwikkeling voor een adequate informatievoorziening.
- De kosten in verband met de uitbesteding van samenstellwerkzaamheden van de jaarrekening worden daardoor beperkt.

Gebouwen en bezittingen

Totaalvisie gebouwen en overige bezittingen van de Protestantse Gemeente te Berltsum

Algemene uitgangspunten.

1. De Kruiskerk en de Koepelkerk worden beide gebruikt voor de eredienst.
2. De gemeente stelt een pastorie ter beschikking aan de predikant (volgens de kerkorde) en (vrijwillig) een kosterwoning aan de koster .
3. De opbrengsten van de overige bezittingen worden gebruikt voor de instandhouding van de gemeente voor de korte en lange termijn.
4. De bezittingen moeten zo rendabel en waardevast mogelijk worden belegd met een defensief risico profiel.
5. Indien een bezit niet meer rendabel is, zal dit omgezet moeten worden in een meer renderende belegging voor de lange termijn.
6. Fondsen worden niet aangewend voor dekking exploitatie tekorten.

Deze algemene uitgangspunten zijn hierna toegelicht per bezitting.

1. Kerkgebouwen Kruiskerk en Koepelkerk

Deze totaalvisie is gebaseerd op het uitgangspunt, dat de Kruiskerk uitgebreid wordt tot een multifunctioneel centrum (MFC) en dat de gemeente langdurig gebruikt maakt van dit MFC. De waarde van het gebouw en de Klinker worden omgezet in een lening aan de Stichting Vastgoed MFC .

Het huidige gebruik van beide gebouwen wordt hierdoor langdurig voortgezet.

2. Pastorie

De gemeente dient op grond van de kerkorde een woning ter beschikking te stellen aan de predikant. De gemeente stelt de woning aan de Ir. C.M. van der Slikkeleane 8 als pastorie ter beschikking.

De voormalige pastorie aan de Tsjerkestritte wordt langdurig verhuurd aan derden(zie 3.3).

3. Overige bezittingen

De inkomsten uit overige bezittingen vormen momenteel 44% van de jaarlijkse inkomsten van de gemeente ofwel € 106.000. De overige bezittingen van de gemeente bestaan uit de volgende onderdelen:

3.1 Landerijen

De landerijen bestaan uit ca. 36 hectare grond (landerijen en grond ten behoeve van woningbouw) dat grotendeels in erfpacht is uitgegeven. Erfpacht geeft voor de eigenaar een hoger rendement dan pacht. Daar staat tegenover, dat de erfpachter hypotheek kan krijgen op grond en bij verkoop een deel van de opbrengst krijgt. Landerijen zijn een waardevast bezit. Het beheer is uitbesteed aan een rentmeesterkantoor.

De kerkrentmeesters zetten het beleid voort om dit bezit in landerijen niet om te zetten in deposito's of staatsobligaties.

3.2. De begraafplaats

De begraafplaats wordt geëxploiteerd ten behoeve van het hele dorp en geeft jaarlijks een voordelig saldo. Dat voordelig saldo wordt mede gerealiseerd door inzet van vrijwilligers inzake beheer en administratie. Van de mogelijkheid van afkoop van grafonderhoud wordt veel gebruik gemaakt. De gestorte afkoopsommen worden belegd in het Fonds afkoopsommen grafonderhoud. Uit de rente en beleggingsbaten wordt het grafonderhoud uitgevoerd gedurende de afkoopperiode. Indexering van de inkomsten is belangrijk.

Door maatschappelijke ontwikkelingen is het niet uitgesloten dat in de toekomst minder gebruik wordt gemaakt van de begraafplaats.

3.2. Het Centrum en aula

Na het tot stand komen van het MFC wordt het Centrum voornamelijk gebruikt voor bijeenkomsten bij begrafenissen op de begraafplaats. Het gebruik van het Centrum kan niet los worden gezien van de exploitatie op lange termijn van Koepelkerk en de begraafplaats. De aula is specifiek gebouwd ten behoeve van de begrafenisvereniging en verhuurd met een langlopend huurcontract. De inkomsten van het Centrum en de aula zullen ook na de realisatie van het MFC hoger zijn dan de exploitatiekosten. De inzet van vrijwilligers draagt bij tot het batig saldo. Het ontbreken van alternatieve aanwendingsmogelijkheden beperkt het uitgangspunt van een waardevast bezit. Indexering van de inkomsten is belangrijk.

3.3. Woningen

De volgende woningen zijn in bezit van de gemeente. Woningen zijn in principe een waardevaste belegging en huren worden geïndexeerd. Onderhoudskosten (incl. tuin) worden deels door vrijwilligers uitgevoerd.

- Voormalige pastorie aan de Tsjerkestrjitte 4. Deze woning wordt permanent verhuurd aan derden.
- Voormalige kosterwoning Buorren 1. Deze woning wordt reeds jaren rendabel verhuurd, rekening houdend met de onderhoudskosten.
- Kosterwoning Hôfsleane 25. Deze woning wordt verhuurd aan de voormalige koster. Deze woning komt in 2021 vrij. Er is nog geen besluit genomen over een toekomstige bestemming.

De huurinkomsten moeten de exploitatiekosten overtreffen. Indien dit niet mogelijk is, zal de woning worden verkocht en zal de opbrengst op een rendabele wijze waardevast worden belegd.

4. Belegde geldmiddelen

Geld is geen waardevaste belegging en is onderhevig aan waardevermindering door inflatie. De kerkrentmeesters hebben besloten de op lange termijn verkregen gelden te beleggen in effecten (aandelen en obligaties) en hebben dit ondergebracht bij de Rabobank, die dit voor de kerk belegt. Het belegde geld is grotendeels van het A. Hagerfonds, Fonds afkoop grafonderhoud en Onderhouds-fonds.

Er is een beleggingsstatuut vastgesteld door de kerkenraad met als uitgangspunt een defensief beleggingsprofiel.

Kerkgebouwen

Conclusies en actiepunten:

- Het realiseren van het MFC zal leiden tot vernieuwde vormen van kerkgebruik, zonder dat hiervoor grote investeringen ten laste van onze gemeente komen.
- Het Boegem orgel uit 1968 in de Kruiskerk zal na de realisatie van het MFC wellicht worden gerenoveerd.
- De Koepelkerk zal veelal gebruikt worden voor de meer traditionele diensten. Wel zal onderzocht worden hoe de functionaliteit en het energieverbruik in het kerkgebouw verbeterd kan worden.
- Het groot onderhoud van de Koepelkerk wordt betaald uit de Onderhoudsvoorziening, dat gevoed wordt uit subsidies en een eigen aandeel in de kosten.

Het Centrum

Conclusies en actiepunten:

- Het Centrum hoort functioneel bij de Koepelkerk en zal na de realisatie van het MFC in principe niet meer worden gebruikt voor kerkelijke activiteiten, tenzij deze behoren bij de kerkdienst. De functie van openbaar belang blijft aanwezig.
- Het Centrum is multifunctioneel in gebruik vanwege de aanwezigheid van de aula. De aula is onlosmakelijk verbonden met Het Centrum en verhuurd aan de begrafenisvereniging.

Landerijen

Rondom Berlikum bezit de gemeente circa 36 ha landerijen. Deze worden verpacht, de meeste percelen liggen onder erfpacht. De pachtopbrengst van de landerijen worden gebruikt voor de lopende exploitatie.

Het beheer van de landerijen is uitbesteed aan de Rentmeester van de KKG (kantoor Kerkelijke Goederen).

Conclusie en actiepunten

- Aangezien grond niet onderhevig is aan inflatie in tegenstelling tot geldelijke belegging, wordt actief gekeken naar herbelegging in landerijen
- Verkoop van pachtvrije grond wordt alleen overwogen wanneer dit zogenaamde 'warme' grond betreft, dat is grond waarvan een herbestemming te verwachten is.

Vergaderruimten

De komst van het MFC zal van grote invloed zijn op het gebruik van vergaderruimten voor onze gemeente. De exploitatie van de Kruiskerk gaat geheel over naar het MFC en de kerkelijke vergaderingen in het Centrum gaan eveneens over naar het MFC. De PG Berltsum draagt dan geen verantwoordelijkheid meer voor de exploitatie en het onderhoud van de Kruiskerk. Jaarlijks wordt een vaste huur betaald aan het MFC. Het Centrum wordt alleen als vergaderruimte voor de gemeente gebruikt indien het MFC geen plaats kan bieden.

Koster

De gemeente heeft 1 FTE koster in dienst. De realisatie van het MFC zal leiden tot een halve formatie voor de functie van koster/beheerder.